

Nuo lapkričio 1 d. Utenos A. ir M. Miškinių viešosios bibliotekos parodų galerijoje veiks garsaus dailininko, grafiko, labiausiai žinomo kaip heraldikos kūrėjo - Arvydo Každailio grafikos darbų paroda „Vėlyvas pavasaris“. Įspūdziais apie šią parodą dalinasi Utenos meno mokyklos dailės skyriaus pirmųjų klasių mokiniai ir šios mokyklos mokytojas, menotyrininkas Danius Galiauskas.

Lietumi ir tamsa, rūpesčiu, nerimu bei melancholiška nuotaika paženklintas lapkritis... Tačiau tai ne visuomet gali veikti mus tiesiogiai. Šilumą ir šviesą žmogui gali suteikti maloni užvedanti veikla, bendravimas bei dvasinis tobulėjimas. Viena jų - Utenos meno mokyklos pirmųjų klasių mokinių išvyka...

Vėlyvą tamsų ir drėgną lapkričio vakarą, linksmai besišnekučiuodami su grupele meno mokyklos mokinių, keliaujame į „Miškinių viešąją biblioteką. Mūsų kelionės tikslas – aplankyti garsaus dailininko, grafiko, labiausiai žinomo kaip heraldikos kūrėjo - Arvydo Každailio grafikos darbų parodą „Vėlyvas pavasaris“.

Tik įėjus lankytojus pasitinka molbertai su autoriaus nuotrauka ir anotacija apie parodą. Smagiai žingsniuodami nuo vieno darbo prie kito, vaikai akimirksniu pasklido po parodai skirtą erdvę ir godžiai žvilgsniais tarsi dideliais kąsniais ėmė valgyti vaizdus... Mažųjų parodos lankytojų akys gaudė meistriškai perteiktus grafinius vaizdus, kurie buvo atlikti tušu, įgudusia ranka nepriekaištingai tiksliai ir jautriai. Dauguma piešinių buvo praturtinti ir spalvomis.

Apžvelgę parodą drauge su mokiniais aptarėme matytus vaizdus, pabandėme atsakyti į čia pat iškilusius klausimus: Kas šių darbų autorius? Koks parodos pavadinimas? Kodėl jis toks? Kokia darbų atlikimo technika? Kokia tematika ir koku stiliumi atlikti darbai? Kuris darbas man labiausiai patinka ir kodėl? Mokiniai noriai reflektavo, dalinosi mintimis, galbūt dar ne viską suprasdami ką norėjo papasakoti parodos autorius, tačiau labai nuoširdžiai.

Keliomis vaikų refleksijomis norėčiau pasidalinti:

Vakarė Urtė: „Man labai patiko švelnios spalvos ir kaip pavaizduota naktis, labai daug gėlių.“

Austėja: „Piešinys *Naktis* labai patiko. Jame naudota mažai spalvų, daug smulkių detalių. Žiūrint į piešinį atrodo tarsi žiūrėtum per langą. Jis skleidžia šilumą ir ramybę. Rekomenduočiau ateiti pažiūrėti šią parodą visiems.“

Ko dar negalėjo įžvelgti vaikai...

Parodoje eksponuojamų darbų temos mistiškos, siužetai kupini įvairiausios simbolikos, plaukioja tarp realybės ir sapnų, praeities ir dabarties. Didžiulė dailininko patirtis ir spalvų simbolikos žinios leidžia praplėsti sausos grafikos galimybes. Siurrealistinio siužeto kompozicijose piešinių autorius drąsiai įveda spalvas, kurios nesukuria papildomos erdvės, bet užpildo paveikslo plokštumą, apjungdamos dailininko kuriamą viziją su žiūrovo vaizduote ir taip nejučia veikia jo sąsąmonę...

Dailininkas Arvydas Každailis savo parodoje „Vėlyvas pavasaris“ perteikia mūsų krašto istorinę - geopolitinę situaciją. Paveikslo „Traukinio belaukiant“ kompozicine ašimi laikomas vienišas žmogus žvelgiantis į įstrižą kryptimi tolstančius geležinkelio bėgius. Iš pirmo žvilgsnio atrodytų, jog tai pavaizduota eilinė nyki geležinkelio stotelė, kurioje atvykstančio traukinio laukia atsitiktinis žmogus su lagaminu. Tačiau, kiek atidžiau išsižiūrėjus, pastebime keletą pirmame plane sukomponuotų simbolių (pjautuvą su kūju, velnio galvą, necenzūrinių išsireiškimų...). Šie ženklai

padeda žiūrovui susidaryti atitinkamą nuotaiką ir nenuklysti nuo autoriaus perteiktos pagrindinės minties, vedančios žiūrovą į gūdžius sovietinius pokario laikus - nekaltų žmonių tremtį į Sibirą. Centre pavaizduotas vienišas žmogus simbolizuoja tautos atmintį ir skausmą dėl beprasmių tremtyje mirusių artimųjų netekčių. Statišką, kupiną įtampos bei purpurine spalva paženklintą kompoziciją sustiprina ir atitinkamai panaudotos plastinės dailės raiškos priemonės. Pavyzdžiui, simbolinė purpurinė spalva. Nuo senųjų civilizacijų gyvavimo laikų purpurinė spalva buvo siejama su karalysčių ir imperijų didybe. Tik nuo XV a. pabaigos, praradus purpurinės spalvos gavybos technologiją, karališką spalva tapo raudona. Slogią įtampą paveiksle padeda sustiprinti įstrižai pavaizduoti geležinkelio bėgiai.

Labai jautriai perteikta kompozicija – „Ten ir čia“. Paveiksle vaizduojamas pastato fragmentas, su antikinio orderio architektūros elementais. Centrinėje dalyje vaizduojama puošni paradinių durų niša, atverianti nuostabų vaizdą į jaukų parką su tvenkiniu ir vešlia augmenija. Pirmame plane, iš karto už durų nišos, matyti nedidelė terasa, o kairėje jos dalyje gražiai įkomponuota klasikinė, dorėninio orderio kolona. Šis vaizdas nukelia žiūrovą į praeitį, galbūt jaukaus ir išpuoselėto dvaro kiemą, kuriame apstu grožio, gyvybės, kuriame verda turiningas gyvenimas su nusistovėjusiomis kultūrinėmis tradicijomis... Mintimis beklaidžiodam po romantizuotus praeities vaizdus, nejučia mūsų akys sugrįžta į paveikslo antrąją dalį, paslaptinių durų vidinę pusę ir jų abiejuose šonuose pavaizduotą pastato interjerą. Tiksliau tai, kas iš jo likę... Deja, šioje erdvėje jau nebematyti išpuoselėto ir malonaus akiai vaizdo, atvirksčiai, čia vaizduojamos beirstančios suskilusios sienos, senų grindų fragmentai ir kampuose sumestos krūvos nebereikalingų daiktų. Kontrastingo sugretinimo principu dailininkas paliečia kiekvieną žiūrovą, skatindamas susimąstyti, galbūt prisiminti apleistų jau dabar niekam nebereikalingų praeities šlovę menančių kultūros paminklų likimą, sudėtingą ir dramatišką jų istoriją. Jau pats pavadinimas „Ten ir čia“ nukelia mus į skaudžią praeitį, sunkius, krauju bei ašaromis paženklintus laikus ir dabartį, kurią kuriame mes patys. Ši kompozicija tai lyg priminimas, galbūt tylus priekaištas mums visiems čia gyvenantiems ir kuriantiems, dažnai į praeitį žvelgiantiems su abejingumu ir galbūt panieka... tai lyg priminimas ir paskatinimas kūrybingai žvelgti į ateitį, bet ir nepamiršti savo šaknų. Juk ne tiek jau daug mes

turime istorinio, architektūrinio paveldo, kuriuo galėtume grožėtis, saugoti ir puoselėti, didžiuotis. Juk už tai, kad esame ir ką turime, privalome būti dėkingi tėvams ir protėviams. O viena dėkingumo formų – pagarba jiems, kultūros istorinio paveldo puoselėjimas.

Kitame piešinyje pavadintame „Feniksas“ dailininkas vaizduoja Feniksą atgimstantį iš ugnies, tai puiki metafora atitinkanti mūsų tautos atgimimą, begalinį laisvės siekį.

O vienas optimistiškiausių paveikslų yra „Kamuolys“. Tai darbas kuriame siurrealizmo bruožais pavaizduota, kaip žmogus antgamtinėmis galiomis, pramuša tvirčiausias sienas, išmesdamas kamuolį į atvirą ir laisvą erdvę. Šis motyvas pasakoja apie Lietuvos krepšinių ir jo pergales, išgarsinusias mūsų šalies vardą visame Pasulyje tuo metu, kada daugelis užsienio valstybių gyventojų iš viso nežinojo Lietuvos vardo.

Pasižymintys įspūdinga grafine raiška, giliu ir prasmingu turinio išpildymu, kupini įvairiausių netikėtų simbolių, siurrealizmo vaizduotės atspindžių dailininko Arvydo Každailio darbai suras kelią į kiekvieno žiūrovo širdį. Nesvarbu kokią metų patirtį ar žinių bagažą su savimi nešiojiesi, autoriaus darbai visuomet praturtins kiekvieno iš mūsų daugybės vaizdų ir informacijos išlepusias akis ir sielą.